

Handreiking

Verordening Jeugdhulp

augustus 2014

*Adviezen bij de invoering van de nieuwe Jeugdwet
naar gemeenten*

ieder(in)

Netwerk voor mensen
met een beperking
of chronische ziekte

Inhoud

Leeswijzer	3
1. Inleiding	4
2. De Jeugdwet en de verordening	5
Wat gaat er veranderen met de nieuwe Jeugdwet?	5
Welke hulp valt er onder de Jeugdwet?	5
Wat is een verordening?	6
Wat is een modelverordening?	6
Wat staat er in de verordening Jeugdhulp?	6
3. Belangrijke keuzes in de verordening	8
De verhouding tussen de gemeenteraad en het college	8
Veel of weinig informatie in verordening	9
Veel of weinig individuele voorzieningen	9
Aanvraag en beschikking	10
4. Toelichting op de artikelen van de verordening	12
Artikelen en adviezen	12
Overige aandachtspunten	17
5. In gesprek met de gemeente	19
Stappenplan	19
Tien tips	20
Agenda: bijlage bij Handreiking Verordening Jeugdhulp	21

Leeswijzer

Deze handreiking gaat over de gemeentelijke verordening Jeugdhulp. Met de komst van de Jeugdwet worden gemeenten ook verantwoordelijk voor passende ondersteuning, hulp en zorg voor kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte en hun ouders. Welke hulp vanuit een gemeente geboden wordt, en hoe de gemeente dit gaat organiseren, legt zij vast in de 'Verordening Jeugdhulp'. In deze handreiking vindt u adviezen van netwerkorganisatie Ieder(in) voor een goede lokale invulling van deze verordening

De verordening Jeugdhulp moet uiterlijk op 31 oktober 2014 zijn goedgekeurd door de gemeenteraad. Bij de uitwerking van de verordening en het beleid rond de jeugdhulp willen veel gemeenten tegemoet komen aan de behoeften van kinderen en jongeren met een beperking en hun ouders.

Deze handreiking helpt u bij het vormen van een mening over de gemeentelijke verordening Jeugdhulp. Wat er precies in de verordening staat, kan ik elke gemeente anders zijn. Bijvoorbeeld hoe gaat de gemeente de samenwerking rond gezinnen stimuleren? Hoe gaat de gemeente ervoor zorgen dat er snel jeugdhulp op maat komt bij problemen? Het is aan u om te beoordelen of die snelheid echt in het belang is van de jeugdige. Of gaat het meer om de professionals? Bij de invoering van de Jeugdwet worden er verschillende keuzes gemaakt.

Deze handreiking helpt u bij het gesprek met uw gemeente. Juist omdat het overal net weer anders kan zijn, is meedenken belangrijk. Het betekent ook dat er nog geen goede voorbeelden zijn. Misschien is de handreiking daardoor hier en daar nog wat theoretisch. Zodra er goede voorbeelden beschikbaar zijn, zullen we die op de website van Ieder(in) publiceren.

In het eerste deel kunt u lezen wat het betekent dat de gemeente verantwoordelijk wordt voor zorg en ondersteuning aan kinderen en jongeren die extra hulp nodig hebben. Ook geven we een korte uitleg over de verordening.

In het tweede deel van de handreiking vindt u eerst enkele algemene aandachtspunten voor het beoordelen van de verordening. Daarna volgt per artikel van de modelverordening van de VNG, een aantal specifieke punten die van belang zijn voor kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte. Tot slot vindt u advies over de invulling van uw rol als belangenbehartiger en een agenda voor gesprekken over de verordening. Zo kunt u uw gemeente helpen om de jeugdhulp goed vorm te geven

1

Inleiding

Met de komst van de Jeugdwet worden gemeenten ook verantwoordelijk voor passende ondersteuning, hulp en zorg voor kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte en hun ouders. Dat is nieuw. Welke hulp vanuit de gemeente geboden wordt, en hoe ze dit gaat organiseren, legt de gemeente vast in de 'Verordening Jeugdhulp'.

De verordening Jeugdhulp moet uiterlijk op 31 oktober 2014 zijn goedgekeurd door de gemeenteraad. Bij de uitwerking van de verordening en het beleid rond de jeugdhulp zullen veel gemeenten willen aansluiten bij de behoeften van kinderen en jongeren met een beperking en hun ouders. De manier waarop de belangenbehartiging rond de nieuwe Jeugdwet in gemeenten is georganiseerd, is echter erg divers. Aan Wmo-raden, cliëntenraden en jongerenraden kan formeel advies gevraagd worden over de verordening en het beleidsplan. Ook informele groepen jongeren en ouders, kunnen hun inbreng geven op de verordening.

Voor u als lokaal actieve ervaringsdeskundige of lokale of regionale belangenbehartiger is het van belang om in gesprek te gaan met uw gemeente. Deze handreiking helpt u bij het gesprek over de verordening. Naast de verordening, stelt de gemeente ook een Beleidsplan Jeugd op. Ook dit beleidsplan moet uiterlijk 31 oktober 2014 worden vastgesteld. Meer over dit beleidsplan leest u in de handreiking 'Beleidsplan Jeugd' van Ieder(in).

2

De Jeugdwet en de verordening

In dit hoofdstuk schetsen we de achtergronden van de Jeugdwet en de belangrijkste stappen die gemeenten op korte termijn moeten zetten om te komen tot een goede uitvoering van haar jeugdbeleid.

Wat gaat er veranderen met de nieuwe Jeugdwet?

Vanaf januari 2015 zijn gemeenten volgens de Jeugdwet verantwoordelijk voor een goed en veilig opgroei-klimaat voor alle kinderen en jongeren in hun gemeente. Dit geldt voor alle kinderen en jongeren en hun ouders die tijdelijk of langer durend ondersteuning nodig hebben bij het opgroeien. Het gaat om jongeren met een lichamelijke of zintuiglijke beperking, een verstandelijke beperking, jongeren met een somatische beperking, jongeren met opvoed- en opgroei-problemen, jongeren met psychiatrische problematiek en jongeren die met kinderbe-scher-ming en/of reclassering te maken hebben.

Met de Jeugdwet wil de regering:

- Meer aandacht voor preventie, en meer verantwoordelijkheid en eigen regie bij gezinnen, en beter benutten van de eigen kracht en het sociale netwerk van jongeren en gezinnen.
- Kinderen en jongeren doen naar vermogen mee (participeren). Daarom normaliseren, ont-zorgen en niet onnodig medicaliseren.
- Sneller jeugdhulp op maat, dicht bij huis, om zo het beroep op gespecialiseerde zorg te verminderen.
- Beter samenwerking rond gezinnen: één gezin, één plan, één regisseur.
- Meer ruimte voor professionals door de regeldruk serieus terug te dringen.

Welke hulp valt er onder de Jeugdwet?

De gemeente is met ingang van 2015 verantwoordelijk voor een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van de verschillende vormen van jeugdhulp en van gecertificeerde instellingen:

- alle vormen van **jeugdhulp**, inclusief specialistische hulp zoals jeugd-vb (jongeren met een verstandelijke beperking), jeugd-ggz en jeugdzorgplus (gesloten jeugdzorg)
- de uitvoering van **kinderbeschermingsmaatregelen**
- de uitvoering van de **jeugdreclassering**.

Nieuw is ook dat de gemeente straks verantwoordelijk is voor de toegang tot de zorg en deze moet organiseren. Indiciestelling door Bureau Jeugdzorg en CIZ komt te vervallen. Het college van burgemeester en wethouders wordt verantwoordelijk, maar in veel gevallen zal het college deze verantwoordelijkheid delegeren. In de meeste gemeenten zullen sociale wijkteams, jeugdteams of buurtteams de jeugdhulp toekennen. Ook de huisarts, medisch specialist en jeugdarts kunnen direct naar jeugdhulp doorverwijzen.

De gemeente legt haar beleid voor de jeugdhulp vast in het beleidsplan Jeugd. In de verordening staan de regels die voortkomen uit de beleidskeuzes uit het beleidsplan. Het beleidsplan en de verordening hangen daarom nauw samen. Beide dienen uiterlijk 31 oktober 2014 door de gemeenteraad te worden vastgesteld.

Wat is een verordening?

Een verordening wordt opgesteld door de gemeente en hierin staan de regels waar iedereen in de gemeente zich hoort te houden, ook de gemeente zelf. Het is het makkelijkst te omschrijven als een wet voor de gemeente. Zo is er bijvoorbeeld een verordening over hoe je met afval om moet gaan, over leerlingenvervoer en over de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). In de verordening staat hoe dingen lokaal geregeld worden. Uit de verordening blijkt ook vaak waar inwoners recht op hebben, en hoe ze iets aan kunnen vragen.

Een verordening bestaat uit twee onderdelen: de tekst van de verordening zelf, en een toelichting op de verordening waarin wordt uitgelegd wat er bedoeld wordt en waarom men het op een bepaalde manier doet. Kleine gemeenten werken vaak samen met elkaar voor de inkoop van jeugdhulp. Vaak stellen ze ook hun verordening gezamenlijk op. Naast de verordening worden er ook beleidsregels opgesteld. Beleidsregels zijn voorschriften van de gemeenteraad, of het college van burgemeester en wethouders, die een verordening nader uitwerken en verduidelijken.

Wat is een modelverordening?

Het maken van lokale wetten en regels in een verordening is complex. Zeker als er een nieuwe landelijke wet is, zoals de Jeugdwet, is het lastig voor een gemeente om zeker te weten wat er geregeld moet worden. Om hiermee te helpen, maakt de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een voorbeeld van een lokale verordening. Dat noemen we een modelverordening. Het is een vertaling van de wet op lokaal niveau. Met deze verordening kunnen gemeenten makkelijk invullen hoe ze hun eigen verordening willen. De gemeente is niet verplicht om de modelverordening te gebruiken. Ze kunnen ook een heel eigen versie van de verordening maken. Daarbij moet de gemeente zich nog steeds wel aan de landelijke wet houden. In de praktijk nemen kleine gemeenten vaak de modelverordening helemaal over, terwijl grote gemeenten meer hun eigen verordening opstellen.

Wat staat er in de verordening Jeugdhulp?

In de verordening Jeugdhulp geeft de gemeente aan welke regels ze hanteren rondom de jeugdhulp. Iedere gemeente mag, binnen de landelijke regels van de Jeugdwet, eigen regels opstellen. In de landelijke wet staat welke dingen de gemeente moet regelen in de verordening.

In de verordening moeten de volgende dingen staan:

- Welke voorzieningen er beschikbaar zijn voor kinderen, jongeren en hun omgeving. Daarbij maakt de gemeente onderscheid tussen individuele voorzieningen en overige voorzieningen. Individuele voorzieningen zijn die vormen van hulp

waarvoor iemand van de gemeente eerst een besluit moet nemen over wie het krijgt, en hoeveel. Overige voorzieningen zijn in principe voor alle jeugd beschikbaar. Het besluit van de gemeente over de individuele voorzieningen heet een beschikking.

- In de verordening staat welke voorwaarden de gemeente hanteert bij het bepalen van de individuele voorziening, en de manier waarop ze dit doen. Daarbij kijken ze ook naar de manier waarop bepaald wordt hoe hoog het persoonsgebonden budget (pgb) is voor individuele voorzieningen.
- Omdat vaak in gezinnen meerdere voorzieningen en/of vormen van ondersteuning nodig zijn, stelt de gemeente in de verordening ook regels op over de manier waarop verschillende voorzieningen en ondersteuning op elkaar worden afgestemd. Daarbij kan het gaan om voorzieningen op het terrein van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen.
- Tot slot bepaalt de gemeente in de verordening hoe ze gaan voorkomen dat er misbruik wordt gemaakt van voorzieningen.

3

Belangrijke keuzes in de verordening

In dit hoofdstuk kijken we naar een aantal algemene keuzes die door de gemeente worden gemaakt in de verordening. Ze gaan over de manier waarop de gemeente het beleid wil organiseren, en hoe strikt ze wil zijn met bepaalde regels. Deze keuzes komen op verschillende plekken in de verordening terug. In de modelverordening staat duidelijk aangegeven dat gemeenten hier een keuze in hebben. Vaak worden in de modelverordening verschillende scenario's benoemd waar de gemeente uit kan kiezen.

Een verordening bestaat grofweg uit twee soorten artikelen. De eerste groep artikelen is het beste te omschrijven als 'dat wat de gemeente gewoon moet regelen'. Het zijn zaken die verplicht op een bepaalde manier in de verordening staan. Ze zullen waarschijnlijk in alle verordeningen van alle gemeenten op dezelfde wijze beschreven staan. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de definities, de technische zaken rondom de afhandeling van een aanvraag, en het moment waarop de verordening in werking treedt. Deze dingen zijn minder relevant voor belangenbehartigers, omdat ze weinig verschil maken voor echte inzet van jeugdhulp. De tweede soort artikelen gaat over de zaken waar de gemeente wel eigen keuzes maakt. Die keuzes maken veel uit voor het beleid en voor de duidelijkheid die de verordening biedt. Voorbeelden hiervan zijn de manier waarop de gemeente omgaat met het pgb of de voorwaarden die worden gesteld aan de aanvraagprocedure.

De verhouding tussen de gemeenteraad en het college

De gemeenteraad stelt de verordening vast, terwijl het college van burgemeester en wethouders gaat over de uitvoering van het beleid. Alles wat dus in de verordening staat, moet worden goedgekeurd door de gemeenteraad. De dingen die op een andere manier geregeld worden, kan de wethouder voorleggen aan de gemeenteraad, maar dit hoeft niet. De wethouder wordt direct geadviseerd door z'n ambtenaren die het beleid mee uitvoeren, en zit dus vaak dicht bij de praktijk. De raadsleden daarentegen zijn de vertegenwoordigers van het volk en hebben tot taak om de wethouder te controleren.

Als de gemeente veel vastlegt in de verordening heeft dit als voordeel dat het voor cliënten gelijk duidelijk is waar ze aan toe zijn. Het nadeel is echter dat als de wethouder er achter komt dat dingen beter net iets anders geregeld kunnen worden, het veel gedoe is om het te veranderen. De keuze heeft ook te maken met het vertrouwen dat de gemeenteraad en de wethouder in elkaar hebben, en hoe ambiti-

eus de gemeente is. Als een wethouder liefst het hele jeugdbeleid wil veranderen, kan het zijn dat de gemeenteraad graag alles vooraf goed vastgelegd wil hebben om te voorkomen dat er dingen mis gaan.

Veel gemeenten lijken ervoor te kiezen om zoveel mogelijk te delegeren aan het college. De gemeenteraad wordt daarmee buiten spel gezet. Vanuit de VNG wordt geadviseerd om de gemeenteraad zijn kaderstellende rol te laten pakken. Zij zijn immers verantwoordelijk voor het vaststellen van de verordening en voor de financiën. Delegeren aan het college betekent in de praktijk dat de ambtenaren de regelgeving bedenken.

Adviezen:

Vanuit het perspectief van cliënten, is het vaak prettig om veel duidelijkheid te hebben, maar flexibiliteit is ook belangrijk. Als uw gemeente er voor kiest om veel 'in een nadere regeling' vast te leggen, ofwel veel over te laten aan het college, dan is het belangrijk om te vragen op welke manier uw gemeente dit gaat evalueren en hoe cliënten worden betrokken bij het bepalen van de nadere regeling.

Let hierbij speciaal op de volgende artikelen:

- Artikel 2. over vormen van jeugdhulp
- Artikel 3. (en 4 en 5) over de toegang tot jeugdhulp
- Artikel 8. over de aanvraag
- Artikel 9. over de inhoud van de beschikking
- Artikel 10. over het pgb.

Veel of weinig informatie in verordening

De gemeente kan kiezen of ze veel of weinig informatie in de verordening wil zetten. In de modelverordening van de VNG worden dit 'facultatieve' onderdelen genoemd. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over een artikel over de vertrouwenspersoon. Dit wordt namelijk al duidelijk in de landelijke wet geregeld, en is dus eigenlijk niet meer strikt nodig in de lokale verordening.

Een andere punt waarbij de gemeente die keuze maakt, is bij het beschrijven van de verschillende voorzieningen. Dat kan de gemeente heel uitgebreid doen, of alleen een simpele opsomming maken.

Adviezen:

Voor cliënten is het vaak prettig om alle informatie overzichtelijk en duidelijk in de verordening te hebben. Dus ook onderdelen die al in de wet staan en facultatief zijn. Als uw gemeente kiest voor een verordening met weinig informatie, dan is het belangrijk om te vragen aan de gemeente waar die informatie dan wél te vinden is voor cliënten.

In de modelverordening gaat het over de volgende artikelen:

- Artikel 2. Vormen van jeugdhulp
- Artikel 13. Vertrouwenspersoon
- Artikel 14. Klachtregeling
- Artikel 16. Evaluatie.

Veel of weinig individuele voorzieningen

In de Jeugdwet en in de (model)verordening wordt een onderscheid gemaakt tussen individuele voorzieningen, andere voorzieningen en overige voorzieningen. Individuele voorzieningen zijn, net als in de Wmo, maatwerkvoorzieningen, die zijn toegespitst op een individuele situatie van een kind of gezin. Hier is meestal een aanvraagprocedure voor nodig om er gebruik van te kunnen maken. Andere voorzieningen zijn voorzieningen die niet onder de Jeugdwet vallen, bijvoorbeeld op het

terrein van de Wmo, onderwijs of werk en inkomen. De andere voorzieningen worden verder niet beschreven in de verordening. Overige voorzieningen zijn algemene voorzieningen die vrij toegankelijk zijn voor kinderen, jongeren en ouders. Bijvoorbeeld het inloopsprekuur in het Centrum Jeugd en Gezin (CJG).

In de verordening beschrijft de gemeente welke jeugdhulp in de gemeente individuele voorzieningen zijn, en welke hulp valt onder overige voorzieningen. Het uitgangspunt is daarbij meestal dat wanneer er een vraag is om hulp, er eerst gekeken wordt naar de overige voorzieningen. Als die niet of slechts deels afdoende zijn, wordt er gekeken naar individuele voorzieningen. Voor de individuele voorzieningen is de procedure verder vastgelegd in de verordening, en wordt over het algemeen een beschikking afgegeven. De gemeente mag dus zelf bepalen wat overige voorzieningen zijn, en wat individuele voorzieningen zijn.

Waarschijnlijk zullen de meeste gemeenten in de eerste periode de 'knip' tussen individuele voorzieningen en overige voorzieningen leggen waar deze tot nu toe ook lag: (voorheen) provinciale jeugdzorg, jeugd-ggz, en de zorg die voorheen onder de AWBZ viel, zijn individuele voorzieningen. De andere voorzieningen, waar de gemeente eigenlijk al verantwoordelijk voor was, zoals het CJG, zijn overige voorzieningen.

Adviezen:

- Ga bij de gemeente na hoe ze de knip tussen individuele en overige voorzieningen precies maken. Is het logisch en begrijpelijk? Motiveert de gemeente waarom bepaalde zorg en ondersteuning valt onder de algemene voorziening en andere wordt gezien als individuele voorziening?
- Is er in de verordening zicht op het ondersteuningsaanbod voor specifieke groepen? Komen de behoeften van jongeren met een verstandelijke beperking, autisme, visuele, auditieve en lichamelijke beperking aan bod? Is er voldoende aandacht voor de situatie van jeugdigen met psychische aandoeningen, ADHD, dyslexie e.d.?
- Wordt gebruik gemaakt van bepaalde methodes om het eigen netwerk te benutten zoals eigen kracht conferenties?
- Op welke manier wordt geëvalueerd of de ouders en kinderen passende zorg en ondersteuning krijgen?

De beschrijving van de verschillende vormen van jeugdhulp staat in de modelverordening in artikel 2.

Aanvraag en beschikking

In de verordening beschrijft uw gemeente hoe ze omgaat met het proces vanaf een eerste hulpvraag tot aan de eventuele verstrekking van individuele voorzieningen. Zoals hierboven benoemd, kan uw gemeente ervoor kiezen dit proces niet uitgebreid in de verordening te zetten, maar in een 'nadere regeling'.

In algemene zin, verloopt het proces, zoals beschreven in de modelverordening als volgt:

Een ouder of jongere heeft een ondersteuningsvraag. Als die ondersteuningsvraag wordt gemeld aan de gemeente, gaat de gemeente eerst vooronderzoek doen. De ouders geven daarvoor de informatie die ze hebben en die nodig is voor de gemeente. Vervolgens komt er een gesprek. Dit wordt in de Wmo, en door sommige gemeenten op het terrein van jeugd ook wel 'het gesprek' genoemd. Iemand vanuit de gemeente of namens de gemeente gaat in gesprek met de jeugdige, de ouders en eventuele betrokken deskundigen. In dat gesprek wordt gekeken welke hulp nodig is, wat ouders zelf kunnen doen, wat anderen in het eigen netwerk kunnen doen, welke algemene voorzieningen behulpzaam kunnen zijn en of er een indivi-

duele voorziening nodig is. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt. Relevant hierbij is dat het belang van ouders niet altijd hetzelfde is als het belang van jongeren zelf. In het gesprek en het verslag zouden beide kanten aan bod moeten komen.

Als er een individuele voorziening nodig is, kan er een aanvraag worden ingediend. Op basis van de voorwaarden die de gemeente heeft vastgelegd in haar verordening wordt gekeken of iemand in aanmerking komt voor de individuele voorziening en wordt een beschikking afgegeven.

Hoewel dit de basis is van het proces zoals dat in de modelverordening staat beschreven in artikelen 3 tot en met 11, kunnen hier behoorlijke verschillen ontstaan tussen gemeenten.

Adviezen:

- Ga na hoe uw gemeente een sterke positie voor jongeren en gezinnen mogelijk wil maken. Krijgen zij echt de regie over de geboden ondersteuning? Is het eigen plan leidend voor het zorgaanbod?
- Welke rol heeft een wijkteam in het proces? Vindt de beoordeling van de aanvraag wel of niet onafhankelijk plaats van degene die het gesprek voert?
- Worden er veel drempels opgeworpen voor het indienen van een aanvraag, of wordt dat makkelijk gemaakt? Hoe worden de regels opgesteld voor het pgb? Geeft de gemeente altijd een beschikking af voor individuele voorzieningen?
- Welke termijnen hanteert de gemeente bij de beoordeling?
- Soms is bij het lezen van de verordening direct duidelijk hoe de gemeente het aan gaat pakken, en zijn de antwoorden op deze vragen makkelijk terug te vinden. Soms is het een stuk complexer. Voor cliënten is het van groot belang dat er een duidelijke en transparante procedure is en dat deze is vastgelegd in de verordening.

4

Toelichting op de artikelen van de verordening

In dit hoofdstuk kijken we naar de verschillende artikelen die relevant zijn voor de belangen van jeugdigen en hun ouders. In de modelverordening wordt een bepaalde volgorde aangehouden, en zijn de artikelen genummerd. Deze indeling volgen we in onze handreiking. In de verordening van uw gemeente kan de nummering mogelijk anders zijn, kan ook de volgorde anders zijn en kunnen er onderdelen in staan die niet in de modelverordening voorkomen.

Er is een aantal artikelen in de verordening waarbij de keuzes van de gemeente direct invloed hebben op de belangen van de jeugd. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over de toegankelijkheid van voorzieningen, de kwaliteit van het proces en de geboden hulp en de regels voor het pgb. Deze thema's zijn van belang voor de achterban van Ieder(in) en sluiten aan bij de visie van Ieder(in). Hierin staan eigen regie, goede ondersteuning en het streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen, centraal. De gemeente heeft haar visie vastgelegd in het beleidsplan. Door de verordening te vergelijken met de visie van de gemeente in het beleidsplan, kan bezien worden of er werkelijk invulling wordt gegeven aan doelstellingen zoals 'Eigen kracht', één gezin, één plan en het bieden van maatwerk.

Artikelen en adviezen

Art. 1. Begripsbepalingen

In dit artikel legt de gemeente uit welke termen ze hanteren in de rest van de verordening. Zo is voor iedereen duidelijk wat er bedoeld wordt.

Art. 2. Vormen van jeugdhulp

In dit artikel geeft de gemeente een beeld van de verschillende voorzieningen die er in de gemeente voor de jeugd beschikbaar zijn. Daarbij maakt de gemeente onderscheid tussen individuele voorzieningen en overige voorzieningen.

Art. 3. Toegang tot jeugdhulp, anders dan via de gemeente

Niet alleen de gemeente verzorgt de 'toegang' tot de jeugdhulp. Ook huisartsen, medisch specialisten en jeugdartsen kunnen kinderen verwijzen naar individuele jeugdhulp. In dit artikel legt de gemeente uit aan welke regels deze toegang tot zorg gebonden is.

Adviezen:

Met name voor kinderen en jongeren die gebruik maken van geestelijke gezondheidszorg, is dit artikel van belang. In principe is in de Jeugdwet duidelijk geregeld dat ook een huisarts, medisch specialist of jeugdarts direct kunnen verwijzen naar bijvoorbeeld een kinderpsychiater. De gemeente dient er voor te zorgen dat, als de verwijzende arts vindt dat het nodig is, de zorg ook beschikbaar komt.

- Wees alert op dit artikel. Als er duidelijk andere dingen staan dan in de modelverordening, ga dan na of uw gemeente zich op dit gebied aan de wettelijke verplichtingen houdt.

Art. 4 t/m 8 Toegang tot jeugdhulp via de gemeente

In deze artikelen regelt de gemeente hoe ze bepaalt welke jeugdhulp voor iemand beschikbaar komt en hoe de toegang wordt georganiseerd. Ook hierbij kan de gemeente de keuze maken om het gedetailleerd te doen of om veel nog open te laten zodat het makkelijker kan worden aangepast. Ook bepaalt de gemeente of er nog meer partijen zijn, naast de gemeente en de artsen die genoemd staan in artikel 3, die mogen bepalen of er hulp beschikbaar komt. De gemeente kan het maken van dat besluit namelijk ook overlaten aan een organisatie die zelf hulp verleent, of aan mensen binnen het CJG die niet van de gemeente zelf zijn.

Adviezen:

Art. 4.1. Jeugdigen en hun ouders kunnen een hulpvraag melden bij het college

Er kan verwarring bestaan over het verschil tussen het melden van een hulpvraag en het doen van een aanvraag voor een individuele voorziening. Is het voor ouders ook mogelijk om direct een aanvraag te doen, of moeten altijd alle stappen doorlopen worden (melding, vooronderzoek, gesprek, aanvraag)? Hoe flexibel is de gemeente hierin?

Art. 6. Het gesprek

In artikel 6 staat uitleg over 'het gesprek'. Hiermee wordt het gesprek bedoeld tussen ouders en/of jongere en iemand van de gemeente om te bepalen welke hulp nodig is. In het artikel staat aan welke eisen dat gesprek moet voldoen, om te zorgen dat het zorgvuldig gaat.

Om de eigen regie en eigen kracht van een sociaal netwerk te benutten moeten jongeren, ouders en netwerk eerst met elkaar kunnen nadenken over hun eigen oplossingen. Voor jongeren met een licht verstandelijke beperking, is eigen regie van groot belang bij de invulling van de ondersteuning. Onafhankelijke (cliënt-) ondersteuning, die helpt bij het vergroten van de kring en faciliteren van het gesprek, is een voorwaarde om te komen tot een plan met eigen oplossingen al of niet in combinatie met een professioneel hulpaanbod.

Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat in dit gesprek de mogelijkheden van mantelzorgers worden overschat, en men zo niet in aanmerking komt voor een individuele voorziening.

- Staat in de verordening beschreven dat men gebruik kan maken van cliëntondersteuning?

- Op welke manier wordt er gesproken over mantelzorg en gebruikelijke zorg? Wat staat er in de beschrijving over de inzet van individuele ondersteuning?
- Maakt de gemeente in het gesprek ook duidelijk wat de mogelijkheden zijn voor een familiegroepsplan?
- Heeft de gemeente aandacht voor het feit dat de belangen van jongeren niet altijd hetzelfde zijn als de belangen van ouders?

Art. 7. Verslag

Hierin staat dat ouders een verslag krijgen van het gesprek, en hoe snel dat is.

Adviezen:

Hanteert de gemeente een redelijke termijn voor het maken van het verslag? Zorgt de gemeente er voor, zoals genoemd in de modelverordening, dat opmerkingen of aanvullingen aan het verslag kunnen worden toegevoegd? Kunnen ouders en jongeren ook correcties maken in het verslag?

Art. 8. Aanvraag

Na het gesprek wordt een formele aanvraag ingediend. In artikel 8 staat hoe dat geregeld is, bijvoorbeeld volgens een vast formulier of juist niet.

Adviezen:

8.2

Dit artikel uit de modelverordening, waarin het verslag van het gesprek kan worden aangemerkt als aanvraag van een individuele voorziening, is niet verplicht. Het is echter wel aan te raden dit op te nemen, omdat dit het proces versnelt. Deze procedure laat zien hoe belangrijk goede cliëntondersteuning en correctiemogelijkheden van het verslag, zoals genoemd in artikelen 6 en 7, zijn.

Art. 9. Inhoud beschikking

De afspraken die worden gemaakt en het besluit van de gemeente wordt vastgelegd in een beschikking. Hoe dit georganiseerd is, en of de ouders altijd een beschikking krijgen, bepaalt de gemeente in dit artikel.

Adviezen:

9.4. Ouderbijdrage

Hierin staat dat ouders in de beschikking worden geïnformeerd over een eventuele ouderbijdrage. Niet duidelijk is, of ouders hier ook in het gesprek of bij de aanvraagprocedure al over worden geïnformeerd. Uiteraard is het logisch dat vooraf duidelijk is welke regeling wordt gehanteerd voor de ouderbijdrage, als dit niet elders in de verordening blijkt. Aandachtspunt hierbij is dat de ouderbijdrage geen drempel op zou moeten werpen voor het beschikbaar zijn van goede en passende jeugdhulp. Een goede hardheidsclausule is daarom belangrijk.

Art. 10 en 11. Regels voor het pgb

Welke regels de gemeente gebruikt om te kijken of iemand recht heeft op een persoonsgebonden budget (pgb) en hoe hoog dat pgb dan is, wordt vastgelegd in dit artikel. Opnieuw kan de gemeente het in detail in de verordening zetten, of in

een aparte regeling die makkelijker aan te passen is. Verder legt de gemeente vast wat ze doen als iemand geen pgb meer nodig heeft, of als de situatie verandert.

De gemeente is verplicht een pgb aan te bieden voor de jeugdhulp. Daarbij wordt in de verordening een aantal voorwaarden genoemd. Die komen deels voort uit de wet, en deels kunnen gemeenten ze zelf invullen. De gemeente maakt hierbij meestal onderscheid tussen de inzet van een pgb in het algemeen, en de inzet van een pgb voor personen uit het sociaal netwerk.

In de modelverordening worden verschillende varianten beschreven, waarbij veel of weinig in de verordening wordt vastgelegd. Als de gemeente kiest voor Variant A uit de modelverordening, namelijk het vastleggen van de regels voor het pgb in een nadere regeling, gelden onderstaande zaken voor de nadere regeling. Hetzelfde geldt voor de keuze van Variant BB over de inzet van het pgb voor personen uit het eigen netwerk.

Adviezen:

Zaken om naar te kijken bij Artikel 10 zijn:

- Stelt uw gemeente meer of minder regels op dan in de modelverordening?
- Geven de regels voldoende ruimte om tot een goede invulling te komen van een pgb?
- Werpt uw gemeente onnodige drempels op voor invulling van pgb door iemand uit het eigen netwerk?
- Hoe komt het tarief tot stand?
- Behoudt uw gemeente de mogelijkheid om een pgb-voorziening die duurder is dan zorg in natura toch toe te wijzen, tot het maximum bedrag van de in natura-voorziening?
- Stelt de gemeente aanvullende kwaliteitseisen voor het pgb?

Art. 12. Kwaliteit

De gemeente moet aangeven op welke manier ze zorgt dat de kwaliteit van de geboden hulp voldoende is. Ze kijkt daarbij naar een goede verhouding tussen de prijs en de kwaliteit van de aanbieders van de hulp. Hoe deskundig zijn bijvoorbeeld de medewerkers?

Adviezen:

De kwaliteitselementen die nu benoemd zijn in de modelverordening komen vooral voort uit het perspectief van personeel. Het is te adviseren om hier ook kwaliteitseisen vanuit het perspectief van cliënten aan toe te voegen.

Mogelijkheden zijn:

- Wordt er bij de te leveren jeugdhulp voldoende rekening gehouden met de wensen van jongeren en ouders?
- Wordt er gewerkt aan het versterken van het eigen netwerk van jongeren en ouders?
- Is er sprake van continuïteit van zorg voor jongeren die 18 worden?
- Is er ruimte voor innovatieve initiatieven voor de invulling van de jeugdhulp?
- Is er voldoende keuzevrijheid?
- Worden de ervaringen gebruikt voor het toetsen en verbeteren van de kwaliteit?

Art. 13. Vertrouwenspersoon

In de wet staat dat de gemeente ervoor moet zorgen dat er een vertrouwenspersoon beschikbaar is voor jeugd en ouders. Omdat het al uitgelegd staat in de wet, hoeft het niet verplicht in de verordening. Als een gemeente het er wel in zet, geeft dat meer duidelijkheid.

Art. 14. Klachtregeling

De gemeente moet een klachtregeling opstellen voor klachten over de afhandeling van meldingen en aanvragen. Dit is een verplichting uit de Jeugdwet.

Adviezen:

Het is niet verplicht om de klachtenregeling op te nemen in de verordening. Het is echter wel aan te raden. Sommige gemeenten zien deze regeling namelijk over het hoofd, omdat de instellingen die de hulp bieden, ook een eigen klachtregeling hebben. Het betreft hier echter klachten over zaken waar de gemeente zelf direct verantwoordelijk voor is: het afhandelen van meldingen en aanvragen. Ouders en jongeren kunnen in ieder geval een klacht indienen bij de aanbieder van de hulp, als ze daar niet tevreden over zijn. Als ze willen, kunnen ze ook een klacht indienen bij de gemeente zelf. Daarvoor moet de gemeente een regeling opstellen.

Art. 15. Inspraak en medezeggenschap

Hierin licht de gemeente toe op welke manier ze cliënten en vertegenwoordigers betreft bij het beleid en hoe ze ervoor zorgt dat zij ook werkelijk in de gelegenheid zijn om dit doen.

Adviezen:

Belangrijk aandachtspunt hierbij is of er voor cliënten en vertegenwoordigers ook in de praktijk voldoende inspraakmogelijkheden zijn en of de verschillende doelgroepen voldoende zijn vertegenwoordigd.

Als belangenbehartiger kent u de praktijk van inspraak in uw gemeente, en kunt u nagaan of de gemeente inderdaad zorgt voor zaken als voldoende ondersteuning voor effectieve medezeggenschap en tijdige informatievoorziening. Daarnaast kunt u nagaan op welke manier specifieke doelgroepen betrokken zijn, zoals ouders van kinderen of jongeren met een verstandelijke beperking, kinderen met ernstige psychiatrische problematiek en jongeren die te maken krijgen met jeugdreclassering.

Art. 16. Evaluatie

De gemeente kan in de verordening zetten op welke manier ze de verordening wil evalueren.

Adviezen:

De gemeente is niet verplicht om dit artikel uit de modelverordening over te nemen, maar het is wel aan te raden. Als belangenbehartiger is het daarbij relevant om te bekijken hoe de ervaringen van ouders en jongeren worden meegenomen in de evaluatie. Daarbij gaat het om de inbreng van cliëntenraden voor wat betreft het hulpaanbod, maar ook om de ervaringen van cliënten met het proces van aanvragen en het pgb. Ook de nieuwe werkwijze met wijkteams of jeugdteams kan een belangrijk aandachtspunt zijn bij de evaluatie.

Art. 17. Start

Dit is een technisch artikel waarin benoemd wordt wanneer de verordening in werking treedt.

Overige aandachtspunten

Naast de algemene aandachtspunten uit hoofdstuk 3, en de specifieke adviezen per artikel, is er een aantal aandachtspunten dat niet expliciet in de modelverordening terugkomt, maar wel relevant is.

Communicatie en voorlichting

Goede voorlichting vanuit de gemeente over het hulpaanbod, de toegang tot het aanbod, de mogelijkheden tot inspraak en de mogelijkheden tot het indienen van bezwaar zijn belangrijk. Als belangenbehartiger kunt u daarbij vragen stellen over de toegankelijkheid van informatie voor specifieke doelgroepen en de begrijpelijkheid van informatie voor bijvoorbeeld mensen met een licht verstandelijke beperking.

Vaak staan ouders centraal in de communicatie, maar ook jongeren moeten geïnformeerd worden over hun rechten en plichten.

Cliëntondersteuning

Cliëntondersteuning: de gemeente moet onafhankelijke cliëntondersteuning bieden. Dat betekent dat jongeren en gezinnen zich kunnen laten bijstaan door een professional of iemand uit eigen kring als er hulp of ondersteuning nodig is. De gemeente moet zorgen dat er toegankelijke en begrijpelijke informatie over cliëntondersteuning beschikbaar is.

Privacy

De gemeente moet afspraken maken over privacy: één gezin, één plan en een intensieve samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders en andere professionals kan op gespannen voet komen te staan met de privacy van jongeren en gezinnen. Er zijn zorgvuldige afspraken nodig over gegevensuitwisseling tussen de verschillende ketenpartners. Dit geldt ook voor het proces van melding tot beschikking zoals beschreven in de verordening.

Samenhang met overige beleidsterreinen

De Jeugdwet is, samen met de nieuwe Wmo en de Participatiewet, één van pijlers van het nieuwe sociale domein. De samenhang tussen deze drie wetten biedt kansen voor een vloeiende overgang in het ondersteuningsaanbod voor jongeren met een beperking, bij de overgang van jeugd naar volwassenheid. Groot is ook de samenhang met ontwikkelingen in het onderwijs en de invoering van Passend Onderwijs, waarbij het uitgangspunt is dat kinderen zoveel mogelijk in de eigen omgeving naar school gaan. De samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen zal de gemeente met name in het beleidsplan invullen. Ook in de verordening is het echter een thema om alert op te zijn, met name voor de invulling van de voorzieningen voor jongeren als ze 18 worden.

Inclusief beleid

Naast concrete samenhang die noodzakelijk is in de voorzieningen vanuit jeugdhulp, passend onderwijs, Participatiewet en Wmo, is ook samenhang nodig met het brede welzijns- en toegankelijkheidsbeleid van de gemeente belangrijk. Wordt er gewerkt aan voorzieningen waarbij kinderen met en zonder beperking samen kunnen spelen? Zijn sportverenigingen ingesteld op kinderen met een stoornis of beperking? Staat de fysieke toegankelijkheid van buurtvoorzieningen op de gemeentelijke agenda? Kunnen ouders van kinderen met een beperking gebruik maken van reguliere kinderopvang en peuterspeelzaalwerk? Veel van deze thema's komen met name terug in het beleidsplan. In de verordening wordt echter ook

ingegaan op algemene voorzieningen in de gemeente, en kunnen deze vragen aan de orde worden gesteld.

Deskundigheid

In de nieuwe inrichting van de jeugdhulp is veel aandacht voor generalistische wijkteams of jeugdteams. Een groep professionals houdt zicht op de ondersteuning die nodig is in een bepaalde wijk. Soms is dat over alle leeftijdscategorieën heen, soms is er een apart jeugdteam, vaak verbonden aan het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). De generalistische werkwijze kent risico's wat betreft de deskundigheid voor specifieke groepen die jeugdhulp nodig hebben. Problemen, zoals een licht verstandelijke beperking of een autistische stoornis, kunnen te laat worden gezien, omdat de nadruk ligt op algemene opvoed- en opgroei problemen. Het is daarom aan te raden om na te gaan of in de verordening geregeld wordt hoe deze deskundigheid wordt ingebracht in het inzichtelijk maken van de hulpvraag.

Hardheidsclausule

In de modelverordening is geen hardheidsclausule opgenomen. Een hardheidsclausule kan er voor zorgen dat als een regel uit de verordening ongewenst verkeerd uitpakt in een individuele situatie, van die regel kan worden afgeweken. Het is aan te raden om een hardheidsclausule in de verordening van uw gemeente op te nemen. Het is geen oplossing voor alle problemen, maar kan wel ruimte geven voor maatwerk in specifieke situaties.

5

In gesprek met de gemeente

U wilt dat de prioriteiten van uw organisatie in de verordening Jeugdhulp worden opgenomen. Hoe pakt u dat aan?

Stappenplan

1. Verzamel informatie: vraag aan de ambtenaar van uw gemeente om alle stukken of zoek ze op op de website van uw gemeente. Veel gemeenten hebben een dossier sociaal domein op hun site staan. Kijk ook wat andere gemeenten beschikbaar hebben, zowel vanuit samenwerkingsregio als daarbuiten. Ga na of de verordening samen met andere gemeenten wordt gemaakt.
2. Maak een beoordeling: als de gemeente al een conceptverordening heeft, vindt u dit een goede verordening? Vergelijk het met de modelverordening. Welke onderdelen wilt u verbeteren?
3. Bepaal welke oplossingen in uw gemeente de meest geschikte zijn. Is dat 100% haalbaar, wat zijn de consequenties, wat is het minimum dat gerealiseerd zou moeten worden?
4. Stel prioriteiten. Kies bijvoorbeeld de drie meest relevante aanpassingen. Drie onderwerpen zijn beter haalbaar en makkelijker uit te leggen dan tien onderwerpen. Welke drie onderwerpen vindt u het belangrijkste? Bijvoorbeeld: hoe is pgb geregeld? Hoe is onafhankelijke cliëntenondersteuning geregeld? Stel daarna vast wat u zou willen? Op welke wijze moeten burgers hier optimaal gebruik van kunnen maken? Hoe is het onderwerp beschreven in de verordening? Welke aanpassingen zijn volgens u nodig?
5. Zoek steun: kijk met wie u samen kunt optrekken. Bijvoorbeeld met andere maatschappelijke organisaties, of door contact te leggen met lokale politieke partijen? U hebt meer kans op succes bij de wethouder als veel partijen uit de raad u steunen.
6. Bepaal bij wie u moet zijn: hoe ver is de gemeentelijke besluitvorming? Speelt het nog op beleidsniveau, zijn de stukken nog niet naar de gemeenteraad gestuurd, dan is contact met de juiste ambtenaren en de Wmo-raad belangrijk. Speelt het op politiek niveau, zijn de stukken al naar de gemeenteraad gestuurd, dan vindt er veelal eerst een voorronde of commissievergadering plaats.
7. Ga in gesprek. Maak gebruik van uw inspreekrechte. Een betoog van ervaringsdeskundigen heeft vaak meer effect dan een brief aan alle fracties. Bewerk politieke partijen (met name coalitiepartijen). Leg persoonlijk contact met raadsleden en met de wethouder.
8. Verbeter de verordening; als er een concept ligt, vraag om veranderingen. Doe concrete verbetervoorstellen. Daar kan men meer mee, dan met wollige teksten. Geef exact aan wat anders moet, waarom en voor wie? De gemeenteraad kan een

tekst in een beleidsnota of verordening amenderen (aanpassen). Een amendement wordt ingediend door een of meer fracties. Over zo'n amendement wordt gestemd. Help fracties met het opstellen van een amendement. Een motie beoogt een aanpassing, uitgangspunt, werkwijze, nader onderzoek e.d. Een motie kan het college naast zich neerleggen. Een amendement moet worden uitgevoerd als de gemeenteraad deze heeft aangenomen.

9. Check of uw adviezen verwerkt worden: vraag aan de wethouder of de betreffende ambtenaar een beter beleidsstuk met daarin uw voorstellen. Start zo nodig een nieuw lobby-traject.

Tien tips

1. Wees er op tijd bij. Het is effectiever om samen te werken met beleidsvoorbereiders, dan pas te gaan lobbyen als er al een verordening ligt.
2. Zorg dat u inzicht hebt in het proces van totstandkoming van zowel de verordening als het beleidsplan Jeugd en ontwerp een beïnvloedingsstrategie.
3. Houd de rollen van de gemeenteraad en het college in het oog. De raad moet de verordening vaststellen. De ambtenaren van de gemeente passen vervolgens de regels van de verordening toe. De raad kan de bevoegdheid om regels te maken delegeren aan het college.
4. Zorg dat u de juiste namen hebt van de juiste personen op de juiste beleidsterreinen. Kijk of mensen in uw netwerk hen ook persoonlijk kennen. De gemeentesecretaris is belangrijk voor het verkrijgen van informatie en het doorspelen van informatie naar de juiste personen. Welke ambtenaren houden zich bezig met het jeugddomein? Is er een Jeugdraad? Is de Wmo-raad betrokken of is er - ook - een participatieraad?
5. Zoek samenwerking en maak gebruik van elkaars kracht. Werk samen met andere organisaties die belang hebben bij een beter beleid. Heb daarbij oog voor de verschillende rollen van Jeugdraad, Wmo-raad, belangenbehartigers, cliëntenraden, familieraden / ouderaden van bijvoorbeeld kinderdagcentra/ scholen, e.d.
6. Kennis is macht: zorg dat u goed op de hoogte bent van de veranderingen. Kijk bijvoorbeeld op de stapelingsmonitor voor gegevens over het aantal jeugdigen met een hulpvraag: www.waarstaatjegemeente.nl.
7. Cijfers zijn overtuigend, maar geregistreeerde problemen, bijvoorbeeld door persoonlijke dagboekjes, zijn eveneens een goed hulpmiddel.
8. Probeer met alle politieke partijen, groot en klein, een band op te bouwen. Met goede contacten wordt u als belangenorganisatie soms geïnformeerd door de politiek voordat zaken openbaar zijn.
9. Om invloed te krijgen, zijn authenticiteit en geloofwaardigheid belangrijk. U bereikt meer door positief en oplossingsgericht samen te werken, dan door van buitenaf kritiek te geven en te zeggen wat er allemaal niet deugt.

Agenda: Waar op te letten bij de verordening Jeugdhulp

1. Geeft de verordening voldoende duidelijkheid over:

- De vormen van jeugdhulp
- De toegang tot jeugdhulp
- De beoordeling van een aanvraag

Zo niet, zijn deze zaken in een nadere regeling goed beschreven?

2. Heeft de gemeente geregeld in de verordening:

- Klachtregeling
- Evaluatie mét cliënten
- Goede inspraakmogelijkheden
- Toegang via (huis)arts

Is de procedure om ondersteuning te krijgen duidelijk beschreven?

3. Heeft de gemeente in het hulpaanbod aandacht voor:

- Specifieke doelgroepen
- Versterking van het eigen netwerk
- Kwaliteit vanuit cliëntperspectief
- Overgang hulp voor 18+ jongeren

4. Is er bij de aanvraag en beschikking aandacht voor:

- Een sterke positie van de cliënt
- Laagdrempelige toegang
- Cliëntondersteuning
- Privacy
- Deskundigheid diverse doelgroepen

5. Zijn de regels voor het pgb

- Duidelijk
- Redelijk
- Voldoende laagdrempelig

6. Bevat de communicatie

- Aandacht voor diverse doelgroepen
- Informatie over aanvraag
- Informatie over ouderbijdrage
- Informatie over cliëntondersteuning

Colofon

Uitgave 2014

Samenstelling

Mieke van Leeuwen

Floor Kaspers

Aartjan ter Haar

Opmaak

Catrien Brienen, Ieder(in)

De handreiking Verordening Jeugdhulp helpt belangenbehartigers bij het gesprek met hun gemeenten over een goed gemeentelijk jeugdbeleid. Met de komst van de Jeugdwet in 2015 wordt de gemeente namelijk ook verantwoordelijk voor passende ondersteuning, hulp en zorg voor kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte en hun ouders. De handreiking geeft concrete suggesties voor het beoordelen van de gemeentelijke verordening Jeugdhulp vanuit de wensen en behoeften van kinderen en jongeren met een beperking of een chronische ziekte en hun ouders.

Ieder(in)

Bezoekadres
Churchillaan 11
3500 AD Utrecht

Postadres
Postbus 169
3500 AD Utrecht

T 030-720 00 00
E post@iederin.nl
I www.iederin.nl

[Twitter](#)
[Facebook](#)